

El bon ull del novel·lista

Milan Kundera és txec de naixement i francès d'adopció literària
HÉLIE GALLIMARD

LA FESTA DE LA INSIGNIFICANÇA
Milan Kundera.

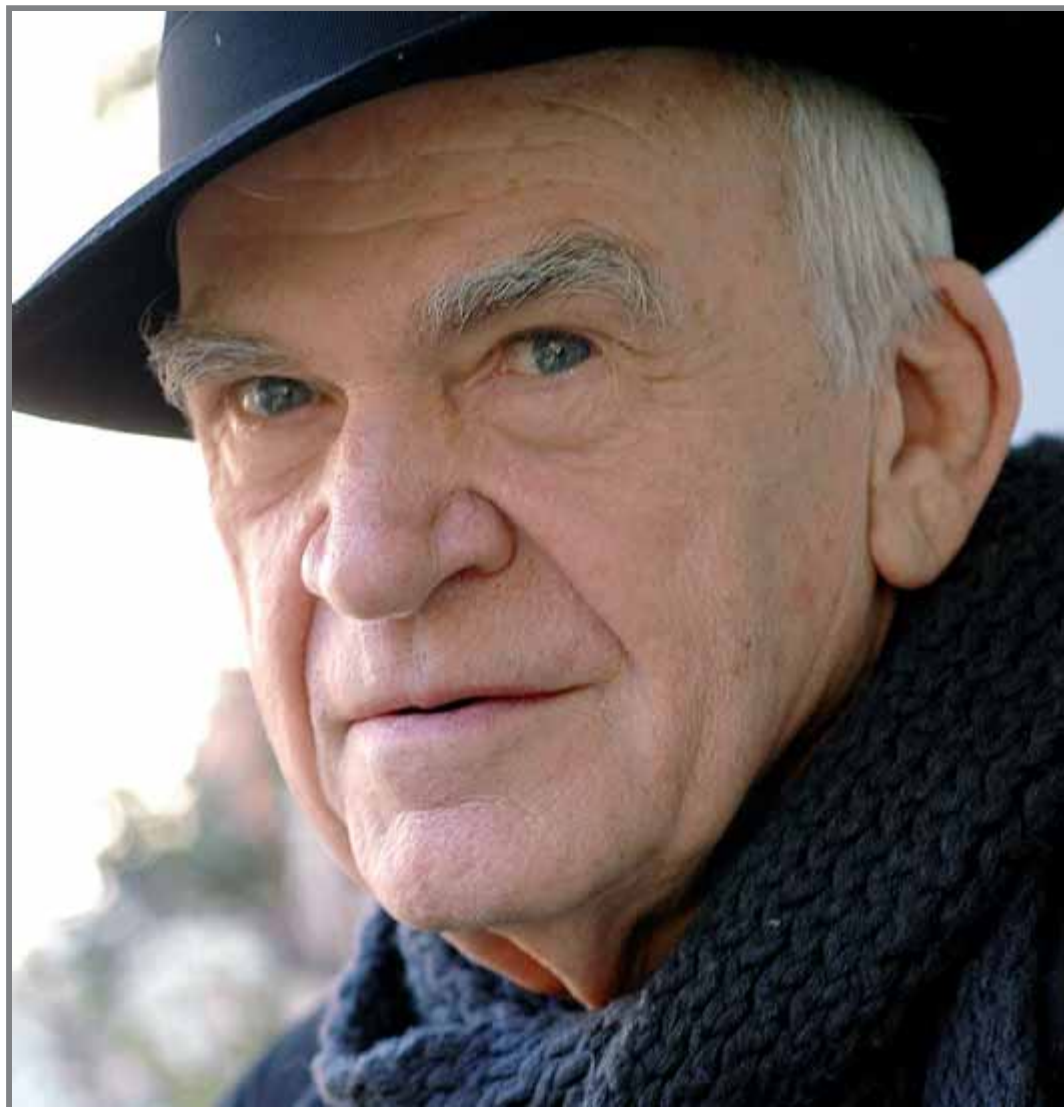
Traducció:
Xavier Lloveras
Editorial: Tusquets
Barcelona, 2014
Pàgines: 144
Preu: 14,90 euros

Sempre m'ha fet l'efecte que les novel·les de Milan Kundera es des preocupaven una mica de l'argument –que és, al capdavall, la nansa (una doble nansa, per anar bé) per poder agafar o arrossegar l'artefacte formal i ideològic que són totes i cada una d'elles-. L'argument, la història –un si és no és desmanegats– semblen més aviat una càrrega, per al txec. En aquest *La festa de la insignificança* –els títols de Kundera mereixen una tesi doctoral–, l'argument s'ha aprimat i fragmentat molt (tècnicament, el llibre és una *nouvelle*). L'obra és lluny d'aquelles novel·les-patrol de la seva època més productiva. Com acostuma a fer aquest escriptor, cada capítol és dividit en diverses seqüències, i sempre hi ha un títol explicatiu, que fa la funció que ja tenien aquesta mena de textos en tantes obres del període clàssic o medieval: proporcionar-nos un brevíssim resum del contingut.

Abans d'endinsar-me en l'anàlisi de l'obra, deixin-me, però, que els expliqui una anècdota: me la va relatar un bon amic meu, quan es plantejava participar a la V. La facècia d'aquest senyor va coincidir amb la lectura del nou llibre de Kundera. L'amic, un home més vell que no pas gran, a l'entorn de la vuitantena (i potser fins i tot més), prostàtic, com correspon a una edat tan avançada, estava la mar de preocupat perquè durant les hores que preveia que podia durar el magne esdeveniment patriòtic no sabia com s'ho havia de fer per pixar. Pel que sembla, sol anar al lavabo cada mitja hora. Llavors, jocosament, el senyor tan simpàtic va deixar caure la seva feliç solució al problema: es dotaria d'una bandera estelada prou gran, que s'havia de nuar a la cintura, i, per sota del drap reivindicatiu, aniria dipositant, dissimuladament, en diverses bosses de plàstic, l'amoinosa destil·lació de la seva pròstata tan tova i castigada, tan sovint com calgués. Com qui, a la platja, es muda, a peu dret, el banyador per les bermudes, sense altra cortina o mampara que la tovallola.

Estàtues i escopetades

Doncs bé, canviant la bandera, l'escena podria haver sigut la d'una novel·la de Kundera. Aquesta, posem per cas, es clou amb un senyor vestit de caçador, al parisenc Jardin de Luxembourg, engegant escopetades a un home que s'ha posat a pixar darrere una de les estàtues de grans personatges de la història pàtria. Però el que dispara és un home amb escassa punteria: “–Aviam, aviam!– diu el caçador i, ajustant-se l'escopeta a l'espatlla, tira en direcció a l'estàtua. És Maria de Mèdici, la reina de França, famosa per la seva cara vella, grossa, lletja, arrogant. El cop de fusell li arrabassa el nas, de manera que encara sembla més vella, més lletja, més grossa, més arro-

gant.” Aquest és un tret molt característic de la novel·lística del txec: la barreja subtil de plans històrics, la descripció de la riallada més descordada enmig d'un marc terriblement greu, i, de vegades, terrorífic i tot. El grotesc i el tràgic, fets una sola cosa. En aquesta mateixa història, apareix, una vegada i una altra, una anècdota atribuïda a Stalin que, si no fos perquè l'individu és un dels més sinistres protagonistes de la història del segle XX, faria riure i tot!

“La insignificança, amic meu, és l'essència de l'existència”, exclama un personatge. Aquí en coneixerem quatre; tots quatre, amics de París. Una vegada més les dones, encara que tinguin menys paper que els mascles en el repartiment, són les que regeixen els destins ocults de la història. La mare d'un dels protagonistes va voler perdre'l abans d'infantar-lo, i és per això que es va tirar daltabaix d'un pont, sense fortuna en l'avortament. La mare d'un altre, que sempre ha viscut a pagès, està a punt de morir-se, cosa que fa anar de corcoll el seu fill. Un d'ells respon al nom de Caliban, perquè l'últim paper que va representar com a actor fou el del personatge de *La tempesta* shakespeariana. Aquest i un altre de la colla es dediquen, professionalment, a fer de cambriers a domicili. Quan treballen en un còctel privat, enraonen en una llengua inventada que ells diuen que és pakistanès. *La broma* era, també, el títol d'una de les obres més

reconegudes de Kundera. *La festa de la insignificança*, al meu entendre, és lluny de les millors obres del txec. Però té allò que resulta inconfusiblement propi d'aquest autor: una manera molt particular de mirar (la coberta mostra un dibuix, fet d'ell mateix, que podríem resumir amb la fórmula “tenir l'ull molt a mà”). Potser també llegim per nostàlgia (i la meua té, per damunt de totes les altres obres, un objecte màxim d'adoració: *El llibre dels amors ridículs*). En una de les disquisicions més interessants del llibre, un dels protagonistes es refereix al melic de les noies com una de les noves eines de seducció femenina, juntament amb les més tradicionals del cul, les cames i els pits. El llombrígol, però, fa remuntar a la primera dona. La ironia de

Kundera és un remei molt eficaç per combatre el fanatisme de les idees. Aquesta novel·la en va plena, d'idees (i també d'ironia): la seducció, l'amistat, l'ús tirànic i la capacitat terroritzadora del poder, la relació entre pares i fills (i, encara més concretament, entre mares i fills), la permanent comunicació de les parelles amoroses i la radical soledat de cada un dels éssers humans que poblen el planeta, la relació difícil que mantenim amb la memòria (pròpia o general).

La traducció catalana de Xavier Lloveras és magnífica: fa servir *quadro* (i no el normatiu i arbitrari *quadre*), i també fa anar un personatge *a cal metge*, i no pas *al metge*. *

L'apunt

Nascut a Brno el 1929 i nacionalitzat francès el 1975, Milan Kundera ha publicat una dotzena de novel·les o llibres de narrativa, dos de teatre, tres de poesia i mitja dotzena d'assajos. Ha rebut diversos premis i fa anys que s'ha candidat al Nobel de literatura.